Ihayeo Mati
Ihayeo me ka Yama Hanibonemetemone Amake.

Teoso biti fare bati nima naka.

1 Teoso e ka iti hihiyara tohehimatamonaka, ati
yoro tokanari, he ati kakamina ati me hikamina-
hari.
2 Hibayata ya Teoso amo ni yabokire ya era
hiyaremataka, biti yosekihari. Efe yama nafi hiri
nematamonaka, Teoso hiyosehari. E nafi ka Hiti
tohaka waha, yama nafi Hiti toha nari, Teoso ati
ehene.
3 Fare bati nima nawahaka waha. Fare bati kiti
nima kiti naka. Yama nafi yosete amaka. Haha
yama hiyoseha ahabarineke, kitahari.

Teoso nanarifa me aamosa rabake, Teoso biti ehene.

E ka yama hiyara soko ne manakobisa itari-
matamonaka Teoso ka kanihina ka ya, neme ya.
4 Teoso ati ehene itari Teoso ino hinawatem-
atamonaka, ino amosari. Amosi mati tohate
amaka. Teoso nanarifa me ta me aamosa raba
ke, ehene. Makoni ino amosi mati tohate amaka.
Teoso nanarifa me ini aamosa raba ke, ino ehene.
Teoso biti hinihematamonaka, he nanarifa me ta
biti mera toniharahari.
5 Teoso ati e nareka ahi, hinaka yama hani ya:

"Okatao ama tike. Abi ama oke waha",

ati nareka. Ati owa e nareka ahi:

"Batiba ama oke waha. Okataoba amaka waha",

ati nareka, towisawabona hinihari. Teoso ati e neba ati yana tere amaka he nanarifa me ni ya.
6 Teoso ati ehene Teoso biti taiti wate ya Teoso ati e nematamonaka ahi:

"Owa nanarifa me nafi kasohaboneke he nokosi ya",

ati nematamonaka.
7 He nanarifa mera kamine ati e nematamonaka ahi:

"He nanarifa boni nima me nawaha, yifo hiri ni nima me nawaha narake, ati ehene",

ati nematamonaka.
8 Ati e rematamonaka ahi biti kaminari. Biti kamine ati e nematamonaka ahi:

"Teoso me yosi fawa titeraba ama tike. Me tiyoseha tiwehene amosatehaba ama tike.
9 Yama amosa tinofate ama tike. Yama hiyara tinofatera ama tike. Makoni towisawa kiti mati tohe tihawahara tike, tika Teoso ati ehene, yayai tinahabone tiwa",

ati nematamonaka biti kaminari.
10 Ati owa e nareka ahi:

"E ka Hiti yama watateri ya mata bofe ka yama

nafi tikanawanemete ama tike. Neme hiri, tinehemete ama tike.
11 Wami ahaba, neme ahaba, tehaba amake. Ha tiwa ta tihabateraba ama tike. Wami ya neme famaha bototehaba amake, makari botoha nima.
12 Kini tikawatehaba amake, makari bote kini nawahi nima. Tohawahaba amake, makari akawaha nima. Tihawateraba ama tike ha tiwa. Tihabarihi titehaba ama tike",

ati nematamonaka, biti kaminari.
13 Ati owa amaka hari:

"Tiwitarehi oko kanihina ka ya. Tiwa me nofara me kitaraba me amake tiwehene, owati ihi. Tiwariabone tike me mese ya, me tai tikana tiwa",

ati nematamonaka biti ni ya. He nanarifa me ni ya ati e neba watatere amaka.
14 He nanarifa mebone mera hiri nematamonaka, me hikasomatehabani me me kakatomahabone mati.

2

Teoso ati kamiti yokana e tohahabone eke.

1 Makoni Teoso ati kamiti yokana e tohahabone eke, ati miti e hawa tohahari hibati ya, e tosawariribone karo.
2 Hibati ya Teoso nanarifa Teoso ati me kaminemetemoneke Mowisei ni ya. Mowisei Ihayeo mera yosehimatamonaka, Teoso ati nima me ihi nabone mati. Teoso ati me hikatabare me

ka yama hiyara nafi manakone nahabihimatamonaka, mera katomari. Teoso ehene e ne ehene amosematamonaka.
3 Faya e ka Hiti Teoso ati yati kaminematamonaka, era kasomebonaha. Ati e mitare ya himata nima e ribe, e hasi naba e? Efe ati me himite ati me hikaminehimari amaka e ni ya.
4 Yama kitaha me namo namaroke, yoro tokanaro, Teoso ati ehene. Teoso Kanamori ta, nematamonaka. Teoso Kanamori ati ehene yama yoro tokana e wato, nofa e amake, e one me e narifabone e. Makoni e kasomibone e watoneke.

Sesowi era kakasoma amaka.
5 Wami tohawai ya yama toyabo ya Teoso nanarifa bofe ka me me yoseteraba me amake, Teoso ati ehene.
6 E ka owatebonaka, bofe ka mera yosehari, Teoso ati ehene. Teoso ka yama hani ati e te amake ahi:

"Teoso e ka owa himataba amosemona tine tiri?
7 Yama totoyabo ni ya tiwa nanarifa me hiyosehareka, tiwati ihi. Manakobisa tikahiyarawahareka.
8 Tiwati ihi yama nafi yosehibonaka waha",

ati te amake, yama hani. Yama nafi yosehibonaka, ati narake. Yama hiyoserahaba watateraba amake. Yama nafi amakere, hiyoseharo mata, e awaharo.
9 Sesowi sawi ya bofe ya Teoso nanarifa me hiyosematamonaka mata. Manakobisa ahabe ka Teoso hikahiyarawahematamonaka, e watohari.

Ahabematamonaka, Teoso yahabona karo e nafi
ni ya.

10 Sesowi era kakasoma amaka. Ahabe ka
amosi mati tohawematamonaka Teoso ati ehene.
Teoso ehene e ne amosematamonaka. Teoso
ehene e nematamonaka, Teoso biti me e tohawai-
bone karo, Teoso ni ya e winatibone karo. Efe
Teoso yama nafi hiri nematamonaka, fare hinaka
yamabonehe.
11 E ka abi amaka. Biti me e amake. Hinaka
mebone era tonihawahemarika. Makoni Sesowi
era niso te amaka, kokoma rari e ehene.
12 Teoso ka yama hani ati e narake ahi, Sesowi
ati kaminari:

"Titaminamone onahabone oke okaniso me ni
ya. Oyakaba ama oke tiwa ni ya heoniao ya",

ati nareka.
13 Yama hani one ka ati e nareka ahi:

"Ati amosate amaka, keye hiri rari",

ati nareka. Ati owa e nareka ahi:

"Osawi oke ahi, Teoso owa kakawe ka matehe
ya otaba owa",

ati nareka.
14-15 Afa matehe me e amake, Teoso biti me
e. Sesowi e nima nawahematamonaka, era
kasomebonaha. Hibati ya Satanaisi ka yama aahi
me nima e namaro e amake, e ahabi e nakome
karo. Satanaisi ati ehene e ahabate e amake.
Sesowi ahabe Satanaisi nahabihimatamonaka,

era kasomebonaha, Satanaisi kiti fawa nihari.
16 Teoso nanarifa mera kasomakara. Abarao ka
noti me ta mera kasomaka, Abarao Teoso ati nofe
ehene nima me ihi na mati, me nafi.
17 Makoni fare nisori me nima nawahematamon-
aka Teoso ati ehene, mera kasomebonaha. Me ka
sasetoti ehebotebona tohawematamonaka, Teoso
narifari, yahe ka Teoso aate ni fawa rari, Teoso
mera kakomarebonaha. Teoso mera kakomata-
monaka me ka yama hiyara ihi. Sesowi ehene e
re ya ahi Teoso mera kako fawa rena amaka.
18 Satanaisi Sesowi ha nematamonaka yama
hiyara hiri nebonaha, fara e ha ni nima, yama
hiyara e hiri nabone e. Makoni Sesowi era
kasomihina ka, e nima ne kari.

3

Sesowi e ka sasetoti ehebote amaka.

1 Makoni Sesowi ohari te wati nawahabone
teke. Teoso ka me e amake, Teoso biti me e
tohaha e, Teoso era ha ne e. Teoso Sesowi
yosekimatamonaka, he ati kaminebonaha. E ka
sasetoti ehebotemona e ati ka.
2 E ka sasetoti ehebote tohebona Teoso hine
fare Teoso ati nima ehene te amaka. Fare
Mowisei ehenematamona nima Sesowi ehene te
amaka, Mowisei Teoso ka mera kakatomahari,
mera kakatomi nataminahari.
3 Teoso ka yobe nima e te e amake, Teoso ka
me e tohaha e. Sesowi Teoso ka yobebona hihiri
amaka, era kasomari, Teoso ka me e. Mowisei
Teoso ka yobebona hihiri amarematamonaka,
Teoso ka me ka owa tohahari. Makoni Sesowi
amosi mati tohate amaka, Mowisei nima rari.

4 Yobe nafi hihiriba me nake. Teoso ta yama
nafi hihiri amaka.
5 Mowisei Teoso nanarifa tohe Teoso ka mera
kakatomi natamine Teoso atiteba kaminemata-
monaka.
6 Kirisito ta amosi mati tohaka, Teoso biti
tohahari, Teoso ka mera yosehari. Teoso ka me
e amake, ati e nofahari. Teoso ka me e tohasa
nabone eke, ati nofi e fawa re ya, noki ni e fawa
rihi ne ya.

Teoso ati nofi te fawa riyahi.

7 Makoni Teoso Kanamori ati te kamitahi, ati e
nari ahi:

"Hibayata ya ati te kamite ya
8 ati te kasawarirayaho, ati e nari ahi: 'Te ka
iti me ihimaro te hiri riyahi. Yama hinita ya me
sawiha owati me nofamaramaro me amake.
9-10 Owa me totomi namaro me amake. Yama
fotaha onamoamaro ama oke me ni ya, 40 ano
tohaha ya. Ohamamaro ama oke me ni ya. Owati
boti e namaro ama oke ahi: "Yama hiyara me hiri
nabone me ati boti ati ke fara yama nafi nima.
Haha yama hiri onaha me hiri kere.
11 Me tokaraba me amake otaboro ya, me
hasi naba mati", onahamaro ama oke. Owati
kamini otaminahamaro ama oke, oyawa owa', ati
nematamonaka".

12 Ota one mati, tera te kakatomiyahi. Teoso
ati nofi te fawa riyahi. Te ati boti hiyaraba
wataraboneke. Teoso yati ne ya te tabiyahi. Te
tohaba riyahi.

13 Te ka one me te yayai niyahi, fara yama we
nima, Teoso amo ni kobo re ya mata, yama hi-
yara ya tera te kakatomahabone te. Yama hiyara
tera keyehariyahi. Teoso ati te kasawaririyahi.
14 Kirisito ya tataba me e amake, Teoso ati e
nofaha e. Kirisito ya tataba me e tohasa naba e
amake, Teoso ati nofi e fawa ri ya.
15 Teoso ka yama hani ati e te amake ahi:

"Hibayata ya ati te kamite ya ati te kasawari-
rayaho. Te ka iti me ihi nimaroma te ehene
rabone teke, Teoso ati me nofamara mati",

ati ke.
16 Hike memete me amari, Teoso ati me mita
Teoso ati me nofamara mati? Me nafimete-
moneke, Mowisei me hiyabamakia me hekama
mati Esito ya.
17 Hike memete me amari, Teoso me hikakoa
mati 40 ano tohaha ya? Me hikakoemetemoneke,
yama hiyara me hiri na mati. Me ahabemete-
moneke yama honara ya.
18 Hike memete me amari, me hikamina mati,
me tokarabone me hina mati taboro ya, me hasi
nabone mati? Afa memete me amake, Teoso ati
me nofamara mati.
19 Teoso taboro ya me tokarabone Teoso ati
nematamonaka, he ati me nofamara mati.

4

Teoso taboro ya e tokahabone ati nareka, e hasi nabone e.

1 Teoso fare atimatamona nima ati nasa ka. Ati
ehene taboro ya e tokahabone ati nareka, e hasi

nabone e. Era e kakatomahi, e tosawarirabone
e. E ka iti Teoso ati me nofamarehemete me ihi
nima e ehene rabone eke.
2 Hiyara amosa e mitahamaro e amake, fara
me nimetema. Teoso ati me mitakene me ka-
somiba wataremetemoneke, Teoso ati me nofari
karo.
3 Teoso ati e nematamonaka, hinaka yama hani
ya:

"'Me tokaraba me amake otaboro ya, me hasi naba mati', onahamaro ama oke. Owati kamini otaminahamaro ama oke, oyawa owa",

ati nematamonaka. Ha e ta e tokahaba e amake
Teoso taboro ya, e hasi naba e, Sesowi ati e nofi
karo. Hibati ya Teoso yama nafi hiri ne ya era
wati nawahemata amaka.
4 Teoso ka yama hani ati one amake haro:

"Teoso ka yama ahi ni ahabi ya hasi nemata-monaka, yia 6 na nowati ya",

ati ke.
5 Teoso ka yama hani ati okomina ati e narake
ahi, Teoso ati kaminaro:

"Me tokaraba me amake otaboro ya, me hasi naba mati",

ati nematamonaka. Teoso hasi nematamonaka.
Me hasi nabone me hasi remetemoneke.
6 Hibati ka hiyara amosa me mitaha me
tokaremetemoneke Teoso taboro ya, Teoso ati me

nofara mati. Teoso taboro ya me tokahaba me na
naba me amake.
7 Makoni Teoso yama wehe onebone kamine-
matamonaka, e tokibone ka yama wehebonehe,
e hahasi ka tabora ya, "Hibayata ya", ati nari.
Ano tamaha ahabi ya Tafi Teoso ati kaminemata-
monaka, afa yama wehe kaminari.

"Hibayata ya ati te kamite ya, ati te kasawari-
rayaho",

ati nematamonaka.
8 E hahasi ka tabora amara ya Sesowe mera
towakematamonaka. Yama wehe onebone Teoso
kaminematamonaka, ano tamaha ahaba nowati
ya, Tafi ka yama hani ya.
9 Afa yama wehe watakere mata, Teoso ka me
hasi niba ka yama wehe.
10 Teoso taboro ya e toki ya e hasi naba e amake
fahi, afa yama wehe ya. Yama e ahi namaraba e
amake. Teosomatamona nima e naba e amake,
yama ahi ni ahabe hasi nari, yama we 6 na
nowati ya, sabato ya.
11 Makoni yama ahi ni e fawa rabone eke, e
kobo naba e Teoso taboro ya, e hasi naba e. E
tosawarirabone eke. Hibati ka me nimetema e
rabone eke, Teoso ati me nofaremete mati.

12 Era e karawatohi. Teoso ati kitate amaka.
Teoso ati era tonihawahate amaka. Teoso ati
yimawa inoha nima te amaka, ini famaharo.
Teoso ati e ni ya toke ya e ati boti ha ya toha,
e kanamori ha ya toha naboneke. Ati e ni toke
ya e ka owa nima e nabone eke, tone afone ha ya
toha, tone kanawari ha ya toha ne nima. Teoso

ati e ati boti namote amaka.
13 Teoso ni ya yama kehemoaba watatera
amake. Teoso noko yama nafi awate amaka.
Yama toyabo ya e ehene nafi e kaminatehaba e
amake he ni ya, e ehene siba nebonaha amosi
tabiyo.

Sesowi e ka sasetoti ehebote amaka.

14 Sesowi Teoso biti tohe e ka sasetoti ehe-
bote yokana tohe tokomematamonaka neme ya.
Makoni Sesowi ati nofi e fawa rabone eke, Sesowi
ati e nofahamone e ati na era e kamina e.
15 Sesowi era watote amaka, e kitara e. Sa-
tanaisi totomi hinehimatamonaka, fara e totomi
ni nima. Yama hiyaraba hiri rematamonaka.
16 Sesowi e ka sasetoti ehebote tohaka, era
kaminebonaha Teoso ni ya. Makoni Teoso
e nakomerabone eke. Yama e nofa Teoso e
hiyarabone eke, e aate nari. E ni ya yahe era
narifebonaka.

5

1 Sasetoti me ka owabona ohari Teoso siba te
amaka, sasetoti ehebotebonaha, Teoso nanari-
fabonaha fare Teoso ati ehene. Yama ta te amaka
Teoso ni ya. Bani mera waka te amaka, me ta
hinahabone mati Teoso ni ya, e ka yama hiyara
Teoso wati nawahamarabona karo.
2 Yama me wawato raba na me tosawariha
me ni ya hamatere amaka, efe sasetoti ehebote,
kitarari fara me nima.
3 Teoso ka bani mebone mera waka te amaka,
me ihi hiyara me ihi Teoso wati nawahama-
rabona karo, ehene hiyare toha nabise kari, hari,
sasetoti ehebote.

4 "Sasetoti ehebote ohahaba ama oke", me ati naba me ati watatera me amake. Teoso ta e ka owa ha te amaka, sasetoti ehebote tohehibonaha, fare Araomatamona nima, Teoso ha hinahari.
5 Kirisito e ka sasetoti ehebote tohehibona ati ne atiba watatere amaka. Sasetoti ehebote tohe ya amosi mati tohehibona ati ne atiba watarihi te amaka. Fare Teoso ehene amaka, sasetoti ehebote tohehibona hine sasetoti ehebote tohe kari. Teoso ati e nematamonaka, he hiyarari:

"Okatao ama tike. Abi ama oke waha",

ati nematamonaka, towisawa hinihari.
6 Teoso ka yama hani ati one amake haro:

"Sasetoti tihatehaba ama tike. Sasetoti tiha sasetoti tohi fara tihatehaba ama tike, Meokiseteki nima tina tiwa".

7 Kirisito sawisa ne ya bofe ya Teoso aate nematamonaka, Teoso ha nari, Teoso ha ni ati kitehi ohi nari. Teoso kasomi hiwatomona ati nematamonaka, ahabarebonaha. Teoso ati himitematamonaka, Teoso ati nofe kari.
8 Teoso biti tohakana yama nawaha hiri, nematamonaka. Yama nawaha hiri ne Teoso hikanawanematamonaka, he ati nima ehene nebonaha.
9-10 Hawa tohe Teoso ha hinehimatamonaka, sasetoti ehebote tohehibonaha, Meokisetekimatamona nima nebonaha, mera narifebonaha, he ati me nofa mati. Mera kasomaka, Teoso ni ya me winatehabone mati, fara yama tohaha ya.

Teoso ati wato yokana te tohakere mata.

11 Yama tamake, okominabonehe, afa yama
kote. Nawahake, miti te watori karo.
12 Ano tamaha ya Kirisito ati te nofawehemete
te awineke. Te ka one me te kanawanehene
te amake. Teoso ati wato yokana te tohakere
mata. Tera me kanawanabone onahara oke,
Teoso ati yana kane ka yama ya. Yamata aboni
te kabariyahi mata. Yowa fehe ta te fawiyahi.
13 Matehe nima te nineke, yoa fehe fawi te
oharia te. Teoso ati te watokere mata, era
kanawanahari, yama amosa e hiri nabone e.
14 E nafiwaha yamata aboni kabate amake.
Yama amosa e wato, yama hiyara e wato nineke,
yama tamaha e hiri ni karo.

6

1 Makoni Kirisito ati yana kane ka yama e
kakosabone eke. E horawahi waha. Yama hiyara
e nofamari ka yama e kaminamarabone eke, e
ka yama hiyara, hinita tohaharo. Teoso ati e
nofawai ka yama e kaminamarihi nabone eke.
2 E batisa ni ka yama e kaminamarihi nabone
eke. Me tati mese ya e yehe e kakibari ka
yama e kaminamarihi nabone eke. E yati nami
ka yama e kaminamarihi, Teoso amo nibona e
kaminamarihi, nabone eke, yama hiyara hihiri
Teoso mera waka nabona ka yama amo ni. Afa
yama Kirisito ati yana kani ka yama amake.
3 Afa yama e kakosabone eke, Teoso hinofi ya,
e horawaharo.
4 Teoso e nofawaha e ka yama wato yana
tonake. Teoso era kakawi yana tonaka. Teoso
Kanamori tabi e yana tonake.

5 Teoso ati wato e yana tonake, amosari. E
ka yama wato yana tonake, Teoso ehene, e ka
one me e narifibone karo. Yama wato yokana e
tohatehabone eke, e sawi ya Teoso taboro ya.
6 Afa yama e hiri na manakobisa Teoso ati e
nofamabisara e wete namihinarabone eke. E
ehene e ni ya Teoso biti e nabowamatasabone
eke awa ya, me haha hikanebona e ati nari. E
ehene e ni ya e tosawarihabone eke.
7 Fatara ka yama e ahi na faha kaki amosa ihi
yama bono fara tohaha amosake Teoso ni ya.
8 Fatara mohi tamaha ihi yama bonora
hiyakere Teoso ni ya. E sari kanahaboneke.
Teoso ati te nofamari ya fatara hiyara nima te
nabone teke.
9 Ota one mati, tera onofa oke. Afa yama
hiyara e na te hiri ra te awineke. Te ehene amosa
awineke, Teoso tera kasomabona karo.
10 Teoso amosaka. Te ni ya ati katamore-
bonaka, te narife kari. Te nofa naka, hinaka me
te narifi karo. Me te narifasa ke. Te ehene ya ati
katamorebonaka.
11 Te ehene e na fawa rabone onahara oke, te
nafi, yama amosa te hiri na te. Te ehene e ni ya
Teoso yama ta tebonaka te noki naro.
12 Yama ahi ni te nofaraba wataraboneke.
Teoso ati nofi me fawa ra me nima te nabone
teke, yama noki ni me fawa ra mati. Te ehene e
ni ya Teoso fare ati nima yama ta ni tebonaka.

*Teoso Abarao hiyare eteba wati nawahemata-
monaka.*

13-14 Teoso Abarao hiyarematamonaka, ati e
nari ahi:

"Tiwa owakatomaba ama oke. Te totamate-
haba te amake owati ihi. Keye amakere",

ati nematamonaka. Teoso Abarao hiyare fare
ino hiri nematamonaka. Owa ino hiri remata-
monaka. Owa he kiti ya kiti fiya tonehiba
wataremamatamonaka, ino hiri hinehibana.
15 Abarao Teoso noki ni fawa re Teoso fare ati
nima ehene nematamonaka.
16 Me e hiyari ya owa ino e hiri te e amake, keye
e hiri namone me ati ribone karo. Owa nafihi
ino e hiri te amaka.
17 Teoso Abarao hiyare fare ino hiri nemata-
monaka, ati tohawarebona me ati nibone karo,
Abarao ka noti mati.
18 Teoso yama famaha hiri nematamonaka.
Abarao kakatomebona ati nematamonaka. Fare
ino hiri, nematamonaka. Teoso keye hiri tere
amaka. Abarao hiyare eteba wati nawahe-
matamonaka. Yama famaha hiri nematamon-
aka, keye hiri nemona e ati rabona karo. E
tokomakeke he ni ya, e aate nebonaha, era
kasomebonaha. E noki naka e yayai na e.
19-20 E babaha rabone eke, noki nati me e.
Kanawa nima e nabone eke, tokararo, awa ya
matoharo. Sesowi e noki nineke, Teoso ka yobe
toro boti ka ya tokiyomahari, makari kowani ya.
Tai tohe nowati ya e yototehabone eke. Sasetoti
ehebote tohawaka, Meokiseteki nima nari, fara
yama tohaha ya.

7

*Meokiseteki Teoso kiti mati tohehi ka sasetoti-
matamona amaka.*

1 Meokiseteki Sare ka towisawamatamonaka.
Teoso kiti mati tohehi ka sasetotimatamona
amaka. Towisawa me one Abarao waka ne kame
Meokiseteki kobo hinehimatamonaka. Teoso
hekatomebona Meokiseteki hinematamonaka.
2 Abarao yama ebe kanehimatamonaka, yama
kote bite ta nari Meokiseteki ni ya. Tow-
isawa ehene amose ino amaka, Meokiseteki
tohahari. E ati boti watora ka yama ini
amake, Sare. Meokiseteki Sare ka towisawa
tohe mera kakatomehimatamonaka, me ati boti
watorabone mati.
3 Meokiseteki bati ino e watorihi mati ini e
watorihi, hinakiti me ini e watorihi, te e amake.
Wate ka yama e watorihi, ahabe ka yama e
watorihi, te e amake. Sasetoti tohi fawa tere
amaka, Teoso biti nima nari.
4 Meokiseteki nafihimatamonaka. E ka iti
Abarao towisawa mera waka ne me ka yama
kakame yama kote bite ta nematamonaka,
Meokiseteki ni ya.
5 Hibayata ya yama kote bite Ihayeo me ta te
me amake Refi me ni ya, sasetoti me me tohaha
mati. Fare Mowisei ka yama hani ati nima me
ihi nineke, yama me ta na mati Refi ka noti me
ni ya. Abarao ka noti hinama me amake, Ihayeo
me nafi, Refi me toha na mati.
6 Meokiseteki Refi ka noti amarematamonaka.
Refi ka noti tohakarana Abarao hekawa hine-
himatamonaka. Teoso Abarao kakatomehibona
Meokiseteki hinematamonaka. Teoso Abarao
hiyaribehimatamonaka, Abarao kakatomebona
ati nari.
7 Meokiseteki nafi ka Teoso Abarao kakatome-
hibona Meokiseteki ati nematamonaka, Abarao
nafirari.

8 Ihayeo yama me ta teha me amake Refi me ahabateha me ni ya. Abarao yama ta nematamonaka, Meokiseteki ahabatere ni ya.
9 Ihayeo yama me ta te me amake Refi me ni ya. Refi yama me ta nibehemete me awineke Meokiseteki ni ya,
10 Refi sawihari mata Abarao boti ya, Meokiseteki kobo hinahari.

Meokiseteki nima Sesowi te amaka.

11-14 Teoso sasetoti bare yosehimatamonaka, sasetoti Meokiseteki nima nebona ati nari. Teoso ehene e nematamonaka, Refi ka sasetoti me kitari karo, Arao ka noti mati. Ihayeo me me kasomabone Ihayeo me amosi yokana tohareme-temoneke Teoso ni ya. Refi sasetoti me me tohawabone Teoso ati ne ati kaminematamonaka Mowisei ni ya. Makoni sasetoti bare yosewehi ati owa kamina nematamonaka. Sasetoti bare e ka Hiti tohe Arao ka noti amakara. Yota ka noti amaka. Yota ka noti Mowisei mera yoserematamonaka, sasetoti me me tohahaba mati. Sasetoti me me tohahaba me watatera me amake, Yota ka noti mati.
15 Refi ka sasetoti Ihayeo me kasomi me wa-tohemenehe Teoso sasetoti owa yoserenamata amaka, Meokiseteki nima nari.
16 Sasetoti owa e ka Hiti tohe Refi me ka owa amakara. Mowisei ka yama hani hiyoserihi hika. Sasetoti tohawematamonaka kitahari, nahabihi-narari.
17 Teoso ka yama hani hikaminate amaka, ati e naro ahi:

"Sasetoti tihatehaba ama tike. Sasetoti tiha sasetoti tohi fara tihatehaba ama tike, Meokiseteki nima tina tiwa",

ati ke.
18 Kakehi ehene Mowisei ati ahabematamonaka, Mowisei ati kitare karo, ati era kasomi watorari.
19 Mowisei ka yama hani ihi me amosaba me watatera me amake. E ka Hiti ati ta amosaka. Ati e nofe ya e amosabone eke Teoso ni ya. E kobo hinake waha Teoso ni ya.

20 Sasetoti tohawebona Teoso hine Teoso fare ino hiri nematamonaka. Sasetoti me one e tera me amake ahi. Sasetoti me me hiniha me ini me hiri remetemoneke fara mati.
21 Teoso ati e nematamonaka ahi:

"Sasetoti tihatehaba ama tike. Sasetoti tiha sasetoti tohi fara tihatehaba ama tike",

ati nematamonaka. Teoso fare ino hiri nematamonaka. Ati tohawaterebonaka, Teoso ka yama hani ati ke.
22 Teoso fare ati yati ta nematamonaka, Sesowi yosehari. Makoni e kasomi e watoke. Teoso fare ino hiri, nematamonaka, Sesowi yosehari.
23 Refi ka noti sasetoti me tohaha me ahabimakoni me tamate me amake. Me one ahaba me one hasi na yama me ahi naba me amake, me yati na mati.
24 Sesowi ta oharite amaka, ahabamaterari. Sasetoti tohi fawa tereba amaka fara yama tohaha ya.
25 Oharite amaka, mera kasomari, me kasomi yokana tohahari. Ahabatere amaka. Teoso aate ni fawa tere amaka, Teoso mera kasomebona ati

nari. Ehene Teoso ni ya e kobo ke.
26 Efe sasetoti ehebote era kasomi yokana
tohaka. Teoso yama hinofa hiri ni oharite
amaka. Hinaka yama hiyaraba watatera amake.
Yama hiyara me hiri na me nima tere amaka.
Makoni Teoso hekamehimatamonaka neme ya.
27 Sasetoti ehebote me one nima tere amaka.
Bani me me ta te me amake fara yama we
nima, me nafi ka yama hiyara Teoso wati nawa-
hamarabona karo. Bani me me ta nabone me
ati na bani owa me ta nibehemetemoneke, fara
sasetoti ehebote me ka yama hiyara Teoso wati
nawahamarabona karo. E ka sasetoti ehebote
ehene e tere amaka ahi. Hiwa ta ni oharimata-
monaka Teoso ni ya, e ka yama hiyara Teoso wati
nawahamarabona karo.
28 Mowisei ati ehene e ka one me kitara sasetoti
ehebote me me tohehemetemoneke. Afa me
nowati ya Teoso biti sasetoti ehebote tonihemata-
monaka, fare ino hiri nari. Efe sasetoti ehebote
amosi yokana tohe amosi fawa terebonaka fara
yama tohaha ya.

8

Sesowi neme ka sasetoti ehebote amaka.

1 Afa amake, okominaharo, e naro ahi: e ka
sasetoti ehebote era kasomi watoka, kitahari.
Itarimatamonaka Teoso ka kanihina ya, Teoso
itariari neme ya.
2 Teoso ka yama ahi naka, Teoso ka yobe
yokana ya. Efe yobe Teoso ehene amaka, e ehene
amarari.
3 Sasetoti ehebote yamata me ta te me amake
Teoso ni ya. Bani me me ta, te me amake, Teoso

ni ya. Makoni e ka sasetoti ehebote hiwa ta
nematamonaka Teoso ni ya.
4 Bofe ka sasetoti amakara. Bofe ka sase-
toti me ihi nima ehene kara. Yama Mowisei
hikaminemete me ta te me amake.
5 Teoso ka yobe yokana amare ya yama me
ahi te me amake. Teoso ka yobe yokana tohe
awaka neme ya. Yama me hiri hina neme
ka yama isi ni namote amake. Makoni Teoso
Mowisei hiyarematamonaka, Teoso ka yobebona
hiri nabona ya.

"Yobe hiri tiyahi, tomene onamo nima nari,
tomene onamoari yati mese ya",

ati nematamonaka.
6 Sesowi ta Teoso narifi yokana tohate amaka.
Teoso ati yati Sesowi ta nematamonaka e ni ya,
Teoso ati ehene. Teoso ati yati amosate amaka
mata ya. Mowisei ati aamosa raba te amaka.
Teoso ati yati kamine era kakawatehibona ati
nematamonaka yama amosi mati tohaha ya.

7 Mowisei ati mera kasomi watore ka Teoso
fare ati yati kaminematamonaka.
8 Teoso me ihi nofarematamonaka, hibati ka
mati. Ati e nematamonaka ahi:

"Owati one okominawatehaba ama oke Ihayeo
me ni ya, Yota ka me ya me tabaha mati, me
owakatomabone ona owati.
9 Hibati ka owatimaro nima owati namater-
aboneke, okominahamaroho me ka iti me ni ya.
Me mani wara okana me oyabamakiamaro ama
oke Esito ya. Me oyabamaki okene owati me

nofamarihi namaroke. Me onofaramaro ama
oke, e ka Hiti ati nareka.
10 Afa yama ahabi ya, owati okominatehabone
oke Ihayeo me ni ya, me owakatomabone ona
owati, e ka Hiti ati nareka. Me okanawanabone
oke owati ya. Owati rawi onahabone oke me
boti ya. Me ka Teoso ohahabone oke. Oko me
tohaboneke.
11 Me abe kanawanamateraboneke. 'Teoso
tiwatohi', me ati namaraba me amake. Me nafi
owa watohaba me amake. Me hona me toha, me
honara me toha, naboneke.
12 Oyahatehaba ama oke me ni ya. Me ka yama
hiyara wati owahamaterabone oke",

ati nematamonaka.
13 Teoso ati yati tohawebona ati nematamonaka.
Ati bote hiyamakara, ati bote tohe karo. Ati bote
fawa neba amaka.

9

Teoso ka yobe naka neme ya.

1 Teoso ati taiti kamine hinaka yobebona
kaminematamonaka, yobe bofe kari, he ni ya
yama me ta nibone ka yama kaminari. Mera
kanawana nematamonaka, hinaka yobebona
hiri nibona ya.
2 Hinaka yobebona me hiri hinehimatamon-
aka. Makari kowani ka ya nabarina tabori
kawariemetemoneke. Mesa toha, Teoso ka bao
toha nematamonaka. Teoso taboromona me hite
amaka.
3-5 Makari one kowani ka ya wami wiye kaw-
itaremetemoneke, oro hiri ni tohaharo. Teoso

ka yama wiye toha nemetemoneke, babari kana
oro tohaharo mese. Teoso ka yama wiye tori
ya mana nehemetemoneke yama wiye bite ya
ihaharo, oro hiri ni tohaharo. Arao ka awa
toha nemetemoneke, yanehemete. Yati ibe toha
nemetemoneke, Teoso ati hano kawane karo.
Yama wiye neme ya Teoso ka yama kanamori
teme narehemetemoneke, afe watarawaharo.
Afe toharawehemetemoneke yama wiye neme
ya. Teoso taboro yokanamona me hite amaka,
foyaharo yobe boti karo. Yama kamini faya
tohaboneke mata.
6 Teoso ka yobebona hawa tohe ya makari
taiti ya me tokiyoma Teoso ka yama me ahi
nemetemoneke, sasetoti mati. Fara me tokiyomi
tohate me amake.
7 Sasetoti ehebote ohari tokiyomehimatamon-
aka yobe toro boti ka makari ya. Fara
ano tohawai nima tokiyomi nematamonaka.
Bani emene towakamehimatamonaka, ta hina-
habonehe Teoso ni ya, hinaka yama hiyara Teoso
wati nawahamarabona karo, me nafi ka yama
hiyara wati nawahamarihi nabona karo, me ka
yama hiyara naha me watora mati.
8 Yama e na ya Teoso Kanamori era hiyaraka,
ati e nari ahi: hahi yobe ahabare ya Teoso
taboro yokana ya e tokiyomarabone eke, Teoso
Kanamori ati ka.
9 Afa yama e awaha era e watoke, yama hiyara
e kihasa na e. Teoso ni ya yama e ta kene e ati e
na yana rihi nabone eke ahi: "Oko yama hiyara
fawa ke", e ati na e.
10 Teoso ati yati me noki na yamata me ta
nabone Teoso ati nematamonaka, yama fawaha

ya tabaharo. Me mese soko nabone ati nematamonaka, he ati yati me noki na mati.

11 Kirisito sasetoti ehebote tohawe yama amosa yoro tokana hiri nematamonaka e ni ya. Teoso ka yobe bofe ka amare ya tokiyomehimatamonaka, yobe e hiri rari, yobe amosi mati tohahari.

12 Teoso taboro yokana ya tokiyomehimatamonaka, ama towakiyomari. Kabirito emene amarihi, bowi emene amarihi, nematamonaka. Fare emene ya tokiyomehimatamonaka, ahabari. Ahabi oharimatamonaka. Ahabe mera kasomematamonaka, Teoso ya me tabahabone mati fara yama tohaha ya.

13 Kirisito ka me amara Teoso ni ya me bisaha bani me ame me wisa tokanate me amake, me amosawahibone karo Teoso ni ya, me mese. Kabirito emene tohe ya toha, bowi emene tohe ya toha, bowi biti hati nakosiri tohe ya toha, te amaka.

14 Kirisito emene e boti namosate amaka. E ka yama hiyara nahabite amaka, e ahabaribone karo, Teoso yati ne e narifibone karo. Kirisito ka yama hiyaraba watara hiwa ta nematamonaka, Teoso Kanamori ati ehene, Teoso Kanamori ahabaterari.

Kirisito ahabematamonaka, e ka yama hiyara nahabihibonaha.

15 Teoso Kirisito yosehi ati yati kaminawahematamonaka, era kakatomebona ati nari. Era ha nemari amaka, era kakawebonaha yama ahabatera ya. Kirisito ahabematamonaka, e ka yama hiyara nahabihibonaha, e hiri naro, Teoso ati taiti sawisa ne ya.

16-17 Bote ka yama hani nima Teoso ati te amaka. Bote yama hani rawi kane sawisa ne hinaka yama hani kitakere mata. Ahabe me one hiwe hinaka yama hani kitahaboneke waha.
18 Makoni bani me me waka nemetemoneke, Teoso ati taiti ka yama ya. Bani me ahabemetemoneke bote nima.
19 Me ni ya Teoso ati nafi kamini Mowisei hawa tohe kabirito mera waka, bowi mera waka, nematamonaka. Me ame wisa tokana nematamonaka, Teoso ka yama hani mese toha, me nafi mese toha na ya. Faha toha, ofeya kone mamawa kana ne toha, awa bite isobo toha, nemetemoneke, wisa tokana hinaharo.
20 Ati e nematamonaka ahi:

> "Teoso ati ka ama amake haro. Fare Teoso ati okomine ati nima te ehene nabone teke",

ati nematamonaka.
21 Ama were kana nematamonaka Teoso ka yobe ya, yobe ka yama ya tabaharo.
22 Yama nafi me namosabone Teoso ati nematamonaka ama ya. Ama watari ya Teoso era kako fawa terebonaka, e ka yama hiyara wati nawahari. Makoni Kirisito ahabematamonaka bisa.
23-26 Teoso ati ehene bani me me waka nemetemoneke, bofe ka yama me namosibone karo ama ya. Bofe ka yama yokana tohakere. Yama yokana kanamori amake, neme ka yama kanamori. Kirisito hiwa ta nematamonaka, e ka yama hiyara nahabihibona karo. Ahabematamonaka, era namosebonaha, emene ya. Kirisito tokiyomehimatamonaka Teoso ka yobe ya neme

ya. Bofe ka Teoso ka yobe ya tokiyomarematamonaka, yobe e hiri nari, Teoso ka yobe yokana kanamori tohahari. Tokomematamonaka Teoso ni ya neme ya, Teoso aate nebonaha, yahehibonaha e ni ya. Bofe ka sasetoti ehebote nima tere amaka. Sasetoti ehebote tokiyomate amaka fara ano nima, Teoso ka yobe toro boti ya, bani me ame towakiyomari, fare emene amarari. Kirisito hiwa ta nematamonaka. Ahabematamonaka e ni ya ahabi ohariari. Fara ano nima ahabi tere amaka. Sasetoti ehebote me one nima nemanaha, ahabi tamehina amaka. Ahabi yana nenamatamonaka, hibati ya, Teoso yama hiri ni yana kane ka yama ya. Ahabi oharika, hibayata ya, Teoso amo nibona yabokire ka yama ya.

27 E ahabi oharite e amake, ha e. E ahaba e ehene Teoso siba nebonaka, amosi tabiyo.

28 Kirisito hiwa ta ni ohari nematamonaka, e ka yama hiyara nahabihibonaha. Kame ya e ka yama hiyara nahabimarebonaka. Kamehibonaka, mera kasomebonaha, he me noki na mati.

10

Mowisei ka yama hani era namosi watohinatera amake.

1 Mowisei ka yama hani yama yokanateba kanamori amake, yama yokana amararo. Mowisei ka yama hani ati ihi Sasetoti bani me me waka te me amake fara ano nima. Bani me waka ni me fawa tera me amake. Yama me hiri hina era namosi watohinatera amake e kobo naba e Teoso ni ya.

2 Yama me hiri hina amosemenehe, fawa nene
amake, hawa tohi ya. Me amosi ya yama me hiri
hina fawa nene amake, me ka yama hiyara fawa
ni ya, yama kaminaba watamari ya me ati boti
ya.
3-4 Bani me me waka hina me ihi me ka yama
hiyara fawa ni watotera amake. Bani me ahabi
me awaha me ka yama hiyara me wati nawahate
me amake, fara ano nima. Bowi emene ya
kabirito emene famaha e ka yama hiyara fawa
nitera amake.
5 Kirisito bofe ya kakehi ati e nematamonaka
ahi:

"Teoso yamata bani me ya tabaha ta ni tinofara
tiwa awine tike. Oko abonobone ta tinahara
tike owa ni ya.
6 Yayai titera ama tike, yamata me sari hikana
me ta ni karo tiwa ni ya. Yayai tirihi tite ama
tike, yamata me ta hina ihi, me ka yama hiyara
manakonebonehe.
7 Faya owati e nara oke ahi: 'Owa oke ahi.
Yama hani owa kaminate amake. Teoso okehara
oke, yama tinofa hiri onahabone owa', onahara
oke".

8 Ati e nematamonaka baha: "Yamata bani me ya
tabaha ta ni tinofatera ama tike. Yayai titera ama
tike, yamata ota sari kana ota ta ni karo tiwa ni
ya. Yayai tirihi tite ama tike, yamata ota ta na
ihi, ota ka yama hiyara manakonebonehe", ati
nematamonaka. Haha yama hikamina me hiri
te me amake, Mowisei ka yama hani ati ihi.
9 Ati owa amaka hari, yotohari, ati e nari ahi:

"Owa oke ahi. Okehara oke, yama tinofa hiri onahabone owa", ati nematamonaka. Teoso Mowisei ka yama hani tonihawahawitimatamonaka ha ya. Afa tabori ya Kirisito ta nematamonaka.
10 Kirisito abono ta ni Kirisito oharimatamonaka. Kirisito ehene e amosawahake Teoso ni ya, fare Teoso ati ehene.
11 Fara yama we nima sasetoti Teoso ka yama me ahi te me amake Teoso ka yobe ya. Fara yama wehe nima yama ta ni me nineke. Afa yama e ka yama hiyara nahabitera amake.
12 Kirisito e ka sasetoti tohe hiwa ta nematamonaka ahabebonaha, e ka yama hiyara fawa nihibonaha, hiwa ta ni ohariari. Manakobisa itarimatamonaka Teoso ka kanihina ka ya.
13 Teoso noki ne awaka, Teoso mera waka nebonaha, Kirisito me nofara mati, hinaka yama ahi ni hawa tohi karo.
14 Hiwa ta ni oharimatamonaka. Ehene e amosawahineke Teoso ni ya, e ka yama hiyara watamara e.
15 Afa yama Teoso Kanamori kamina nematamonaka. Ati taiti e nematamonaka ahi:
16 Afa yama ahabi ya, owati okominatehabone oke, me owakatomabone ona owati. Me okanawanabone oke owati ya. Owati rawi onahabone oke me ati boti ya, e ka Hiti ati nareka.
17 Me ihi hiyara wati owahamarabone oke, owati me tokatabara mati, ati nematamonaka.
18 Teoso e ka yama hiyara wati nawahamare yama e ta namarabone eke Teoso ni ya, e ka yama hiyara watamari karo.

E tokomakehabone eke Teoso ni ya.

19 Ota one mati, e watoraba eke, e tokiy-
omabone e Teoso taboro yokana ya, Sesowi
emene ehene.
20 Sesowi ahabe yati ka, wamisamari. Makoni
e tokiyomate e amake makari kowani ka ya, e
yaka na e hawi yati ya.
21 E ka sasetoti yokana amaka, Teoso ka yobe
kari.
22 Makoni Teoso ni ya e tokomakehabone eke,
Teoso era nofe ka yama e watoharo, Teoso ati
e nofi karo. E ati boti were kanareka, Kirisito
emene ya, yama kaminaba watamaribone karo
e ati boti ya. E abono soko nareka faha amosa
ya.
23 Kirisito noki ni e fawa rabone e ke, Kirisito
e noki namone era e kamina e me nokosi
ya. Teoso fare ati nima ehene nebonaka. Era
keyeharebonaka.
24 "Hima e ka one me e nofibeya", e ati nabone
eke, e abe hiyara e. "Hima yama amosa e hiri
nibeya", e ati, nabone eke.
25 Heoniao hiri ni e fawa rabone eke. Me nake,
heoniao hiri ni me fawa namone mati. E abe ha
nahi. E abe ha ni fawa rabone eke, Teoso amo
nibona yabore karo.
26 Teoso ati keye amare e watoha, yama hiyara
e wati kanaha e hiri ni ya, yama e ta naba
wataraba amake, e ka yama hiyara fawa niba
karo.
27 Hine ya e watohabone eke, Teoso e wati
nawaha e. Teoso e ka yama hiyara manakone
awatehiba amaka e ni ya. Teoso me nofara me
ahabateba me amake yama hiri ni ya.
28 Hibati ya me ka owa Mowisei ati nofare me

fama ehene me hiwe me hinabowehibonamata-
monaka. Me yaharabonemetemoneke efe ni ya.
29 Teoso hami kitehibonaka mata ya, e ka
owa Teoso biti tai ne ni ya. Sesowi emene ya
Teoso hinamosibehi manakobisa Sesowi emene
nofamakara. He ni ya Teoso Kanamori yahibehi
manakobisa Teoso Kanamori hiyaremona ati ka.
30 Teoso e watoka, ati e nari ahi:

"Me ka yama manakone owahabana oke ha
owa",

ati nematamonaka. Teoso ka yama hani ati one
e te amake ahi:

"Teoso hinaka me ka yama hiyara manakone
awehibonaka me ni ya",

ati ke.
31 Yama hiyakere mata ya, Teoso yati ne era kako
ka yama.

32 Tera te wati nawahabone teke, Sesowi te
nofawahimete ka yama te wati nawaha te.
Sesowi te nofawaha tera me kakoemete me
amake. Te ni ya yama nawaha nafikene yama
tera kasawariremete teke.
33 Te hiyaramone me ati nemeteke me nokosi
ya. Yama hiyara ya tera me hiri kana nemeteke.
Te one yama hiyara ya me me hiri hikana me ya
te tabehemete teke.
34 Kateya ya me kibeha me te kasomemete
teke. Te ka yama me yabakene te yayai nemete
teke, te ka yamatebone te wati nawaha te, neme
karo, amosaro mata ya, ahabateraro.

35 Makoni Teoso ati nofi te fawa rabone teke.
Teoso ati nofi te fawa ri ya, Teoso tera kakawi
mati tohehibonaka.
36 Te kiti fawa rabone teke. Teoso yama hinofa
nafi hiri ni te ahabi ya, fara yama hikamina ta
nebonaka.
37 Kirisito kamakabote nebonaka. Teoso ka
yama hani ati e narake ahi:

"Efe kamatehibona me hine kamehibonaka.
Kami kerewe rebonaka.
38 Oko me ihi amosa owati nofi me fawa
teraboneke. Owa nofi me fawa ni ya yama me
hiri hina onofarabone oke",

Teoso ati nematamonaka.
39 Ha e ta me ahababone me e amakere, Teoso
nofi e fawa ri karo. Teoso era kasomatehibona
amaka, ati e nofe karo.

11

Hibati ka Teoso ati me nofehemetemoneke.

1 Teoso ati e nofa Teoso e watoke, fare ati nima
ehene nebonaha. Yama e awara e noki nabone
eke.
2 Hibati ka me ihi e na me ihi Teoso nofehi-
matamonaka.
3 Teoso ati e nofi ka e ati e ke ahi: Teoso yama
nafi hiri nematamonaka. Ati yana ne ya yama
nafi fotohemetemoneke. Yama watari ya yama
hiri nematamonaka, yama nafi, e ati ke.
4 Abeo Teoso ati nofehimatamonaka. Teoso
ati nofe ka Teoso ni ya bani ta ne ehene
amosemona Teoso hinehimatamonaka. Ehene
aamosa tohehimona Teoso hinehimatamonaka,

Teoso ati nofe kari. Kai yama ta hina ha ta
amosaremetemoneke Teoso ni ya. Abeo ahabe
era hiyarasa ka, Teoso ati nofe kari. Teoso ati e
nofahabone ati ka.
5 Enoki Teoso ati nofe ka ahabarehimatamon-
aka, Teoso hekamahari. Me hiwamarehimata-
monaka, Teoso hekame kari. Sawisa ne ya ehene
amosemona Teoso hinehimatamonaka.
6 Teoso ati e nofari ya e ehene amosarabone
eke Teoso ni ya. Teoso ni ya tokomaki e nofi ya e
ati boti e nabone eke ahi: "Teoso naka. Siba one
ya owasibonaka, ati ehene", e ati nabone eke. E
ati e ri ya e tokomakerabone eke Teoso ni ya.
7 Nowe Teoso ati nofa nematamonaka. Teoso
yama kaketehabani kaminematamonaka he ni
ya. Teoso ati tokatabe fotowati ehebote hiri
nematamonaka, hinaka mera kasomebonaha.
Teoso ati nofe me one ihi hiyara awihineme-
temoneke, Teoso ati me nofara mati. Nowe
amosematamonaka Teoso ehene, Teoso ati nofe
karo.
8 Abarao Teoso ati nofa nematamonaka. Teoso
ha hine Teoso ati mite tabora bara ya tokehi-
matamonaka, hiwateraro, Teoso ta hinahabanihi
he ni ya.
9 Teoso ati nofe tokehimatamonaka tabora
Teoso hikaminaha ya, ta hinahabone hinaharo.
Bara me tabori tohamatehemetemoneke mata.
Yobe makari tohehi ya winehimatamonaka, Isaki
ya Yako me fama me ya tabahari. Teoso afa mera
hiyara nematamonaka, tabora ta nebona ati nari
me ni ya.
10 Abarao sitatiteba wati nawahematamonaka.
Sitatiteba wati nawahe hora ne atiba watare-
matamonaka, yobe makari tohahi ya winahari.

Afa sitati wati hiwaha kitate amake, sitati Teoso
wati hikana hiri hinaharo.
11 Abarao Teoso ati nofa nematamonaka, biti
nawehibona hinahari. Abarao bote tohe biti
watarebonaka. Fati Sara tohaha kahiwi watorihi
nemetemoneke. Abarao biti nawehibona Teoso
hine Teoso ati tohawarebona Abarao ati nemata-
monaka. Faya biti nawehimatamonaka Teoso ati
ehene.
12 Abarao bote tohe ka inamatewe hiri ni
watoreba amaka. Abarao ka noti me ta me tame-
hemetemoneke, neme ka amowa me tamaha me
nima, fa witi ka siki boni nima me na mati, tomi
kani e watoraro.
13 Afa me nafi ahabemetemoneke, Teoso me
noki na mati, Teoso ati me nofasa na mati,
yama hiri hinabone hinaha hiri re ya mata. Ya-
matebone Teoso hikamina me wati nawaheme-
temoneke, afa yama wato yokana me tohara
mati. Teoso me watohemetemoneke, yama me
noki hina ta nebonaha. Haha me wini ka
tabora me tabori yokana amaramone me ati
nemetemoneke, bara me taborimonehe.
14 Me ati e na me taboribone me siba neme-
temoneke.
15 Bara me tabori ya me sawiha me tabori
bote me wati nawahamaremetemoneke, me kak-
ibai ka tabora. Me tabori bote ya tokomi me
nofemenehe me tokomenemetemoneke.
16 Haha tabora me wati hiwaha neme ka tab-
ora amake. Me toki me nofehemetemoneke afa
tabora amosa ya. Makoni Teoso yayai te amaka,
me abi hine kari. Sitati hiri nematamonaka, me
ka sitatibonehe.
17-18 Abarao Teoso ati nofehimatamonaka, biti
Isaki tohehi ka noti me tamatehabone Teoso

hinahari. Teoso Abarao hiyare ati e nematamonaka ahi: "Isaki biti me ta tika noti yokana me tohatehaba me amake". Manakobisa Abarao Isaki ta nematamonaka Teoso ni ya, ahabebonaha, fare biti ohariari, Teoso totomi hinahari. Teoso hiwehibona hinehimatamonaka he ati nofahari.
19 Abarao ati boti e nematamonaka ahi: "E ahaba hiri nami Teoso watote amaka", ati nematamonaka. Keye amakere. Teoso Isaki ta namematamonaka Abarao ni ya, yati tohahari.

20 Isaki Teoso ati nofa nematamonaka. Makoni Yako ya Isao me fama Teoso mera kakatomebona Isaki ati nematamonaka, yamatebone kaminari.
21 Yako Teoso ati nofa nematamonaka. Ahabinima ne ya Yose biti mera Teoso kakatomebona Yako ati nematamonaka, Teoso amosemona ati nari, hiwa ma kanahari awa ya.
22 Yose Teoso ati nofa nematamonaka. Ahabinima ne ya Ihayeo Esito ya me sawiha me tokomatebone ati nematamonaka. Me tokomi ya tone me hekamebona ati nematamonaka, me hikamobonaha me kobo tonami ya tabora one ya.

23 Mowisei bati Teoso ati me nofa nemetemoneke. Esito ka towisawa me nakomera ati me hikasawari Mowisei me kehemoemetemoneke, abariko terei ne ya, Mowisei amosari.
24 Mowisei Teoso ati nofa nematamonaka. Nafimise ya towisawa bite biti me hiniharebona ati nematamonaka.
25 Esito me ya tabehimanaha, yayai ni yaborenamatamonaka, yama hiyara hiri ne ya. Teoso ka me ya tabi nofehimatamonaka, yama nawaha me hiri na me ya tabahari.

26 Yama wati nawahematamonaka, Teoso ta
hitebonehe. Makoni Esito ka yinero nofarema-
monaka. Yama nawaha nofehimatamonaka,
Kirisito ka yama.
27 Teoso ati nofe Esito ya yana tone tokehi-
matamonaka, towisawa nakomerari, he kakoari.
Teoso ati nofi fawa rematamonaka, Teoso awa-
hari, Teoso e awaterari.
28 Teoso ati nofe Basikowa ka ayakatebani
yana kanehimatamonaka, marina tafe me kaba-
habone ati nari, ofeya me ame ya nokobi me
ketehabone ati nari. Makoni matehe taiti Teoso
nanarifa waka ne Ihayeo me ka matehe ta hasi
nemetemoneke.

29 Ihayeo Teoso ati me nofa nemetemoneke.
Makoni me kariwemetemoneke faha mamawa
na tori ya, wami ya me yaka na mati faha baikani
ya. Esito ka me kariwabisahabone me ati na me
ahabemetemoneke faha ihi.
30 Teoso ati me nofi ka Seriko ka yama bari kani
sonehemetemoneke, Seriko me moto kani karo,
yia 7 na ya.
31 Haabi fana me ka aahi tohaha Teoso ati nofa
nemetemoneke. Ihayeo mera ha nemetemoneke,
me sawihabone mati hinaka yobe ya, sitati me
ki na mati, me mowa hinabonehe. Makoni hasi
nemetemoneke. Me one ta ahabemetemoneke,
Teoso ati me nofara mati.

32 Hike me okominaribe waha? Yama oko-
miniba ka bahi watamakara, me okominiba
karo, Sitiao, Baraki, Sasao, Yefita, Tafi, Samoweo,
Teoso ati kakamina mati.
33 Teoso ati me nofi ka towisawa me me
kasawariemetemoneke. Yama amosa me hiri,

Teoso yama hikamina me wara tona, riao me me
waka hinene me hasi,
34 yifo hiri ni ya me hasi, yimawa me boyo
hinene me hasi, nemetemoneke. Me kitara
me kitehemetemoneke. Yama mowa ni ya me
kitehemetemoneke. Me ihi bara me ka saotato
me wete tonamemetemoneke.
35 Me fanawi ka matehe ahaba Teoso aate
narawa Teoso ati ehene me ka matehe yati name-
hemetemoneke. Me one ta hasi remetemoneke.
Yama nawaha ya me me hiri hikana me me
hinahabihemetemoneke. Me hasi ni me nofara
me yati namatehabone me ati nemetemoneke.
36 Me one me me haha hikana, me me kosi
hinehemetemoneke. Me one me me yati hine-
hemetemoneke koheti ya, kateya tori ya.
37 Me one me me waka hinehemetemoneke,
yati ibe ya me me hibana mati. Me one me
me wisi hinehemetemoneke. Me one me me
waka hinehemetemoneke yimawa ya. Me one
ofeya me atari toha, kabirito me atari toha, na
ya hine me akaka nihemetemoneke, me honari
karo. Me me hikatomehemetemoneke, me me
hikakoa mati.
38 Yama honari ya me one yaka, atami ya me
one yaka, nemetemoneke. Yati hoti ya me wina,
wami hoti ya me wina nemetemoneke. Bofe ka
me ihi amosara me ya me tabamarabone Teoso
ati nematamonaka, me ihi amosa mati, Teoso ka
mati.
39 Afa me nafi Teoso ati me nofaha me ihi
amosemetemoneke Teoso ni ya. Yama Teoso ta
hinabone hinaha ta me awaremetemoneke mata.
40 Yama amosa Teoso ta nebona ati nemata-
monaka e ni ya, e ya me tabaha e amosibone

karo.

12

Sesowi awi e fawa rabone eke.

1 Me kana na me nima e te e amake. Afa me tamaha me okomina era me awake, e kana na e. Yama hiyara hiri ni e fawa ni ya me kana na me nima e nabone eke, hine me sota na mati, me kana ni kitibone karo. Yama hiyara hiri ni e fawa nabone eke, e kana ni kitibone karo, e ma toribone karo, e kobo nabone e.

2 Sesowi awi e fawa rabone eke, ehene nima e ehene nabone e. Ehene Teoso ati e nofawamaro e amake, ehene nima e nabone e, Teoso ati nofi mati tohahari. Ahabematamonaka wanahari awa ya, yayai nebonaha, hinaka yama nawaha ahabi nowati ya. Awa ya wane me one haha hikane me ati mitarama nematamonaka. Manakobisa itarimatamonaka, Teoso ka kanihina ka ya, Teoso ati ehene.

3 Te ma tohariyahi. "Yama onofama okere", te ati rabone teke. Sesowi te wati nawahahi. Yama hiyara me hiri na he me kakoa, "Yama onofama okere", ati neba ati wataremamatamonaka.

4 Yama hiyara me hiri na me te mono na te ahabakere.

5 Teoso biti me te amake. Teoso ati ya te ati katamoa te awineke, ati e nari ahi, tera yayai nibona ati nari:

"Okatao tiyawariyahi, tika Hiti tiwa kosi ne ya.
Ati timitayaho, tiwa hora ne ya.

6 Biti mebone era tonihawahe era kosi te amaka, e nafi, era nofahari".

7 Yama nawaha te hiri na te yawariyahi. Te ati
e naba te amake ahi: "Teoso owa kosi naka, biti
ohi karo", te ati nabone teke. E ka abi era me
kosi te me amake, e nafi.
8 Teoso tiwa kosi re ya Teoso biti yokana tihara
tiwa awine tike. Fana bara biti tiha tiwa awine
tike. Teoso biti mera kosi te amaka, biti me nafi.
9 E ka abi era me kosi na me ihi amosamone e
ati te e amake, e nafi. Makoni e kanamori bati
ehene amosemona e ati, nabone eke, era kosi
nari. Ehene e te amaka, e ahabaribone karo.
10 E ka abi yama me wawato raba na era me
kosi namaro me amake, ano tamara ya. Teoso
ta era kosi te amaka e amosibone karo, he nima
e nibone karo.
11 E ka abi Teoso era kosi ne ka yama amosatera
amake e ni ya, komaharo. Manakobisa Teoso
ehene amosemona e ati nabone eke, yama amosa
hiri ni e watowaharo, Teoso era kanawane karo,
era kosi nari. E amosabone e amake ehene.

Teoso ati kamiti te fawa riyahi.

12 Makoni te kitahi.
13 Te kana ni kitahi. Te ma toriyahi, te kobo
nabone te. Te ehene e ni ya te one me kitara me
kana ni amosaboneke, me amosama mati.
14 Te abe yaro riyahi. Te ehene amosabone
teke, Teoso ehene nima. Te one me ihi e ri ya
e ka Hiti me awaraba me amake.
15 Teoso yahe nofi me fawa naba me
wataraboneke te ni ya. Me watarihi naboneke
te ni ya, awa hiyara nima me na mati, boni
hiyararo. Me one me ihi me awaha me ihi nima
me ihi nabone me ati naba me amake. Yama e
na hiyaraboneke te ni ya.

16 Te one me ka yibote amarawara me ahi
raboneke. Te one Isao ehene nima me ihi
raboneke, bofe ka yama nofe Teoso ka yama no-
faremata. Hinaka yamatebone bati hinaha ra ta
nematamonaka, yamata isi ni manakonebonehe.
17 Isao tamine te mitate amaka. Yama to-
toyabo raba ni ya bati aate nematamonaka,
Teoso hekatomebona bati hinehibonaha. Bati ati
hiyarematamonaka. Isao ohi ne bati ati amoseba
wataremata monaka.

18 Ihayeo memetemone me nima te rineke.
Atami waha beheri ya me kobo nemetemoneke,
e boyo teharo. Yama hiri ni na, yama soki na,
yama noki yawari toha,
19 hohori ati yofina toha, Teoso ati toha,
nematamonaka. Me kakomeha Teoso me aate
nemetemoneke, Teoso mera hiyaramarabona
karo.
20 Yati me boyo rabone Teoso ati nematamon-
aka. Me ka bani me boyo hirihi hinahabone
Teoso hinehemetemoneke. Me boyo hini ya me
one me me hibanabone Teoso ati nematamon-
aka, yati ibe ya, me ahababone mati. Teoso ati
me mita me yawehemetemoneke.
21 Yama yofinemetemoneke me nafi ni ya.
Mowisei ati e nematamonaka ahi:

"Hoyahoya kana oke, owakomeha owa",

ati nematamonaka.

22 Me nima te rineke. Yati Siao beheri ya te
kobo nineke, neme ka Serosarei tohaharo, Teoso
yati ne ka sitati tohaharo. Teoso nanarifa me

tamaha me yoro tokana me te kobo nineke, me yayai na mati.
23 Teoso ka me ni ya te kobo nineke, me ini kawana mati neme ka yama hani ya. E ka owa biti taiti nima me nineke, bati ka yama ihawahari. Teoso yama ta nebonaka me ni ya, hinaka me me tohi karo. Teoso ni ya te kobo nineke, e nafi ehene siba nebonaha, amosi tabiyo. Me kanamori ni ya te kobo nineke, Teoso ehene me amosa mati.
24 Sesowi ni ya te kobo nineke, Teoso ati yati kaminari. Abeo emene aamosa raba ne Sesowi emene ta amosate amaka mata ya. Abeo ahabe emene anoti ino ha kanehimatamonaka, me hinabowebonaha, Abeo nabowahari. Sesowi ahabe emene era kasomematamonaka.
25 Teoso ati kamiti te fawa riyahi. Hibati ya Ihayeo me narabi Teoso nima ne ati me hinofare me hasi remetemoneke. Teoso e narabo nima ne e hasi rihi nabone eke, Teoso ati e nofari ya. Bofe ya mera hiyare era hiyara naka neme ya.
26 Mera hiyare wami kiha nemetemoneke, ati ehene. Hibayata ati e ka ahi:

> "Wami kiha namaboneke tasa owati ihi, kiha namarabonehe. Hibayata ya neme kiha nawahaboneke waha owati ihi",

ati nematamonaka.
27 Makoni ati amaka, wami kiha namarabone ati nari. Wami nahabihibona ati ka ayata ya. Bofe ka yama e awaha ahababa amake. Yama e awara ta sawisa naba amake, yama ahabateraro.
28 Teoso e taborobone ta ka, ahabateraro. Era

kakatomehibonaka fahi. Makoni, "Teoso faya
amake", e ati nabone eke. Teoso e nofahabone
eke, ati e tokatabahari.
29 E ka Teoso yifo nima te amaka, yama nafi
nanahabi tohaharo.

13

Yama Teoso hinofa te hiri nabone teke.

1 Teoso biti me e amake, e nafi. Makoni e ka
one me nofi e fawa rabone eke, Sesowi nonofa
me e.
2 E ka one me ha ni te fawa rabone teke,
me amo nabone mati te ka yobe ya. Haha
me me hinarifa me me hiwatora Teoso nanarifa
memetemoneke.
3 Me kibeha me te narifa nabone teke. Yama
te nofaha ya me te hiri kanahabone teke. Me te
narifa nabone teke, me me baro hina mati. Yama
te nofa ya me te hiri kanahabone teke.
4 Te ka yibote amarawara te ahi rawarabone
teke. Me fanawi te ka yibote amarawara ya te
tabarihi nabone teke. Me ihi e na me ni ya Teoso
hamehibonaka.
5 Yama tamaha te nofariyahi. Yama te kihara
te yawarabone teke. Teoso ati e nematamonaka
ahi:

"Tera kakatomi fawa oterabone oke. Oko sawi
fawa terabone oke te ni ya",

ati nematamonaka.
6 E ati e naboneke ahi: "E ka Hiti owa narife ka
owakomeharabone oke. Me one me ihi hiyara
wataraba amake owa ni ya", e ati nabone eke,
keye amaramone e ati na e.

7 Te ka hiti me te wati nawahahi, Teoso ati me
kamina mati te ni ya. Yama amosa me hiri hina
te wati nawahahi, te ehene e nabisibone karo.
Teoso ati te nofiyahi, fara me nima.
8 Sesowi Kirisito tohawatere amaka. Tohawar-
ihi tehibonaka.

9 Tera me keyehariyahi, me onebisa, tera me
kanawana mati yama bara ya. Yamata one e
kabahabone me ati te me amake, e amosibone
karo Teoso ni ya. Afa yamata era kasomarabone
eke. Teoso yahi ta era kasomatebonaka. Teoso
yahi e wati nawahahi, e ati boti kitibone karo.
10 Teoso e tefe yokanabone ta te amaka. Yama
ta rebonaka soteo me ka sasetoti Sesowi ati me
nofara me ni ya.

11 Hibati ya sasetoti ehebote bani me ame
totowakiyoma tohehimatamonaka Teoso ka yobe
toro boti ya, me ka yama hiyara Teoso wati
nawahamarabona karo. Bani me aboni ta me
sasari kana tohehemetemoneke me tabori beheri
ya.
12 Makoni Sesowi ahabematamonaka sitati be-
heri ya, mera namosebonaha emene ya, me
amosabone mati Teoso ni ya.
13 Makoni tabora beheri ya e tokomakehabone
eke he ni ya. Me one era haha kanake, fare haha
kani nima.
14 Bofe ka e ka sitati kitahaba watakere. E ka
sitatibone e noki ke, kitaharo, ahabateraro.
15 Teoso kahiyari e fawa terabone eke, Sesowi
ka me e tohahamone e ati na e. E ehene e ni ya
memetemone me nima e nabone eke, bani me
me ta na mati Teoso ni ya.

16 Yama amosa hiri ni te fawa rabone teke. Me
one ni ya yama ebe kani te fawa rihi nabone teke.
Te ehene e ni ya te ehene Teoso nofehibonaka,
fara bani me me ta hina me nofi nimetema.
17 Te ka hiti me ati te tokatabahi. Tera me yose
ya te ati hiyaraba watarabone teke. Te kanamori
me kakatomake. Me ihi me kaminatehaba me
amake Teoso ni ya, me hiri hinaharo te ni ya.
Yama me hinofa te hiri nahi, me yayai niba karo,
me yawaribone karo, tera me kakatoma mati.
Me te nayawi ya tera te yokohaba te amake.
18 Owa te ha kanahabone teke Teoso ni ya.
Yama kaminaba watakere owati boti ya, yama
hiyara hiri ni onofari karo.
19 Owa te ha kanibote nahi, tokomakabote
onahabone owa te ni ya.

Tera onofa oke.

20-21 Teoso era kakatomaka. Tera nar-
ifebonaka, yama hinofa te hiri nabone te. Teoso
yama hinofa ya e ehene tonihebonaka, e ka Hiti
Sesowi Kirisito era narife karo. Sesowi ahabe
Teoso ati yati yana kanehimatamonaka, ati aha-
baterari. Makoni Teoso ati ehene ofeya me na-
narifa tohawematamonaka, amosari. Teoso hiri
hinamematamonaka. Me hikahiyaratehibonaka
fara yama tohaha ya. Ame.
22 Ota one mati, yama hani ya tera hora ona
te yawariyahi. Oko yama hani nafikere, rawi
onaharo.
23 E ka owa Timotio tohe tasi tonemonaka
kateya ya. Owa ni ya kobo namakabote ne ya
ota fama tera ota awahabone otake.
24 Te ka hiti me nafi onofamone ona owati te
kaminahi me ni ya. Teoso ka me nafi me toha

nineke. Itaria ka ota ni ya me sawiha tera me
nofa, namone me ati narake.
25 Teoso yahehibonaka te ni ya, te nafi.

Teoso Ka Yama Hani

Jamamadí: Teoso Ka Yama Hani (New Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Jamamadí)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
736b79e6-3611-53c1-a5f7-490d67da3c50